

21 mei 2021

ACCOUNTANTSVERSLAG 2020

Provincie Noord-Brabant

IBDO

Aanbiedingsbrief

Aan:

PS van de provincie Noord-Brabant
T.a.v. mevrouw mr. K.A.E. ten Cate, griffier
Postbus 90151
5200 MC 'S-HERTOGENBOSCH

Tilburg, 21 mei 2021

Kenmerk: StH/NvE/DMe/MvdB/1009912/2105245
Behandeld door: N. van Engelen

Ter informatie

De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudsopgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk onderaan de pagina en/of de menustructuur bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.

VORIGE PAGINA

VOLGENDE PAGINA

INHOUDSOPGAVE

DASHBOARD

Geachte leden van Provinciale Staten,

Wij hebben de jaarrekening 2020 van provincie Noord-Brabant (hierna te noemen 'provincie') gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 13 oktober 2020, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2020. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de verantwoordelijke functionarissen binnen de ambtelijke organisatie van de provincie, de secretaris, directeur en de portefeuillehouder Mobiliteit, Financiën en Organisatie. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan GS.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Ook dit jaar kwamen daar nog de gevolgen van het coronavirus bij, waardoor wij niet bij u op locatie konden langskomen en alle informatie en vragen digitaal hebben moeten afstemmen. Het gevolg hiervan was een iets minder efficiënt proces vanwege de inherente beperkingen aan de digitale middelen. Desondanks denken wij dat het proces goed is verlopen. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de provincie bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Hoogachtend,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

was getekend
drs. D.O. Meeuwissen RA

Inhoudsopgave

1. DASHBOARD

2. UITKOMSTEN JAARREKENINGCONTROLE

3. RESULTAAT & FINANCIËLE POSITIE

4. BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

BIJLAGEN

1. Dashboard

1.1 Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

CONTROLEVERKLARING EN JAARSTUKKEN

- ▶ De jaarrekening 2020 is getrouw.
- ▶ De baten en lasten als ook de balansmutaties in de jaarrekening 2020 zijn in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving tot stand gekomen (rechtmatig).
- ▶ Geen sprake van ongecorrigeerde controleverschillen.
- ▶ Jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
- ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.
- ▶ De WNT is nageleefd.
- ▶ Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage.
- ▶ De kwaliteit en leesbaarheid van de jaarstukken 2020 is ongewijzigd aan vorig jaar.

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN EN OBSERVATIES 2020

- ▶ Omvang fouten ten aanzien van de aanbestedingsrechtmatigheid ligt met € 2,7 miljoen in lijn met vorig jaar.
- ▶ Begrotingsoverschrijding op één programma. Als gevolg van hogere baten is er geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.
- ▶ Als gevolg van de uitspraak van de Raad van State inzake stikstofproblematiek bij LPM is de onzekerheid weggenomen en het project is nagenoeg afgerond.
- ▶ Uitstel behandeling Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat door de Raad van State leidt tot vertraging en extra kosten.

RESULTAAT 2020

(x € 1 miljoen)	2020	Begroting (na wijziging)	Vershil
Saldo van baten en lasten	138,9 V	64,2 V	74,6 V
Mutatie reserves	117,8 N	64,2 N	53,5 N
Resultaat	21,1 V	0	21,1 V

- ▶ Vijf van de 10 programma's (te weten de programma's 2 Ruimte en wonen, 3 Water en bodem, 4 Natuur en milieu, 5 Economie, kennis en talentontwikkeling en 9 Mobiliteitsontwikkeling) en het algemeen financieel beleid kennen een afwijking van de begroting groter dan € 5 miljoen. Totaal wordt hierdoor € 61,8 miljoen van de totale afwijking van de begroting ad € 74,6 miljoen verklaard.

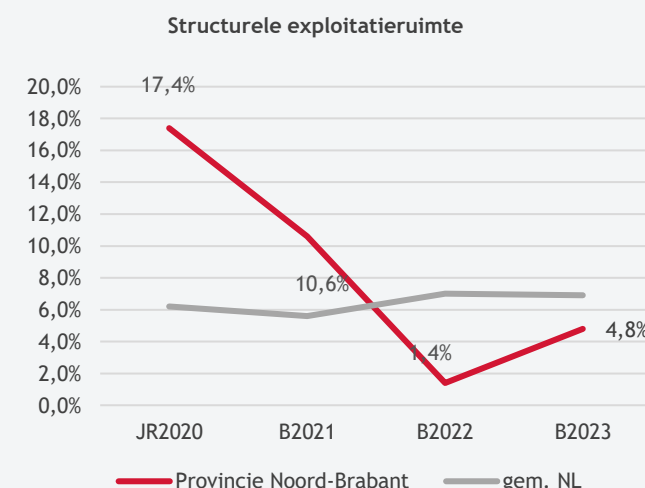
TOELICHTING FINANCIËLE VASTE ACTIVA

- ▶ De voorziening op de kapitaalverstrekking Pivot Park is ultimo 2020 vrijgevallen als gevolg van de positieve vooruitzichten.
- ▶ Leningen in het kader van de publieke taak bedragen circa € 0,6 miljard van de totale leningenportefeuille ad € 2,0 miljard. De voorziening is nagenoeg nihil. Op basis van onze werkzaamheden achten wij de waardering aanvaardbaar.
- ▶ Binnen de provincie worden de leningen gemonitord en worden genomen acties en bijzonderheden centraal vastgelegd. De waardering van de verstrekte leningen is aanvaardbaar.
- ▶ De BOM ervaart gevolgen van de coronacrisis. Deze gevolgen hebben betrekking op de waardering van de participaties en doordat de BOM is aangewezen door het Ministerie om overbruggingskredieten te verstrekken. Dit leidt niet tot directe gevolgen voor de provincie.

VOORUITBLIK 2021

- ▶ De rechtmatigheidsverantwoording wordt naar verwachting met terugwerkende kracht per 1 januari 2021 ingevoerd. De provincie Noord-Brabant heeft reeds diverse stappen gezet. Gezien de huidige interne beheersing is de stap ten behoeve van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording geen grote stap.
- ▶ De rol van bestuurders en toezichthouders bij het voorkomen en detecteren van fraude wordt belangrijker. Onze beroepsorganisatie NBA heeft hiertoe een notitie onderhanden. Bij de provincie Noord-Brabant ontbreekt een centrale (fraude)risicoanalyse.
- ▶ Actualisatie van de nota reserves 2016 - 2019 heeft in 2020 nog niet plaatsgevonden, maar staat gelijktijdig met de behandeling van de begroting 2021 gepland.
- ▶ De aankoop van het CSM-terrein samen met de gemeente Breda en dotatie aan de risicoreserve is in de vergadering van 22 januari 2021 door PS bekrachtigd.

UW FINANCIËLE POSITIE VERGELEKEN

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

- 2.1 Corona en impact op de jaarrekeningcontrole
- 2.2 De jaarrekening is getrouw & rechtmatig
- 2.3 Rechtmatigheid van de jaarrekening

2.1 Corona en impact op de jaarrekeningcontrole

COVID-19 heeft impact op boekjaar 2020

Zie hiervoor onze boardletter en de BADO-notitie

Het proces van de totstandkoming en controle van de jaarrekening is goed verlopen

Corona heeft geleid tot specifieke aandacht bij een aantal jaarrekeningposten

Inleiding: COVID-19 en de jaarrekening 2020

De situatie en ontwikkelingen rond het coronavirus hebben een impact gehad op het afgelopen jaar en dus ook op de jaarrekening over het boekjaar 2020. Ook voor 2021 zal dit naar verwachting nog in belangrijke mate het geval zijn. Wij hebben in onze boardletter d.d. 13 november 2020 u hierover ook al geïnformeerd en zijn de afgelopen periode meerdere keren in overleg geweest met uw organisatie.

Eind februari is de BADO-notitie met betrekking COVID-19 “effecten en risico's voor decentrale overheden” uitgekomen. In deze notitie is een groot aantal aandachtspunten beschreven voor het opstellen en controleren van de jaarrekening 2020. Deze notitie is behandeld in de Sectorcommissie Decentrale Overheden van de NBA en is daarmee ook richtinggevend geweest bij onze controle van de jaarrekening 2020. Wij verwijzen voor deze aandachtspunten, de impact op getrouwheid en rechtmatigheid, de controleaanpak en de specifieke attentiepunten ten aanzien van de posten in de jaarrekening naar deze notitie (zie: [notitie-effecten-en-risicos-corona-voor-jaarrekening-2020-decentrale-overheden.pdf \(nba.nl\)](#)).

In deze paragraaf informeren wij u over het proces van onze controle in relatie tot COVID-19 en onze specifieke bevindingen die impact hebben op onze controle, de verslaggeving en onze controleverklaring. Voor een analyse van het resultaat verwijzen wij naar paragraaf corona in de jaarrekening en naar paragraaf 3.1 van dit verslag.

De totstandkoming van de jaarrekening en het proces van de controle i.r.t. COVID-19

Zoals aangegeven in onze aanbiedingsbrief heeft zowel het samenstellen van de jaarrekening als onze controle grotendeels digitaal en op afstand plaatsgevonden. Ook al zijn we het digitale werken al meer dan een jaar gewend, het blijft bijzonder mooi om te constateren dat de onderlinge samenwerking, ondanks de inherente beperkingen aan het thuiswerken, soepel is verlopen. De samenwerking was, ondanks alle COVID-19 maatregelen, plezierig en constructief. Als gevolg van de coronacrisis hebben wij bij onze werkzaamheden extra aandacht besteed aan de controle van een diverse jaarrekeningposten. Dit heeft geleid tot extra afstemmingen, analyses en vragen voor de organisatie. De belangrijkste posten waar dit van toepassing is zijn hieronder weergegeven.

Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid dit proces met u te evalueren.

Impact op verslaggeving

Het BBV kent zoals bekend een aantal verplicht voorgeschreven paragrafen. Het staat de provincie vrij om naast de verplichte paragrafen zelf paragrafen aan de begroting of jaarstukken toe te voegen. COVID-19 is een gebeurtenis die niet slechts aan één programma of taakveld is toe te rekenen. Het heeft betrekking op de gehele provincie en heeft betrekking op veel programma's en taakvelden.

De provincie heeft er voor gekozen om per programma de gevolgen die COVID-19 op de provincie Noord-Brabant heeft (gehad) en welke maatregelen, activiteiten en werkzaamheden de provincie heeft genomen. Als gevolg van corona hebben onder meer de volgende posten extra aandacht gehad in onze jaarrekeningcontrole:

- ▶ Waardering financiële vaste activa, met in het bijzonder de waardering van de leningen en de kapitaalverstrekking aan de BOM;
- ▶ Doorbetaling vervoersconcessie, mede in het kader van staatssteun en aanbestedingsrechtmatigheid, en hiermee in samenhang de controle van de SiSa-regeling.

2.2 De jaarrekening is getrouw

De jaarrekening
2020 is getrouw

Wij hebben bij de jaarrekening 2020 van de provincie Noord-Brabant een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de getrouwheid en rechtmatigheid. Een goedkeurende verklaring met betrekking tot getrouwheid betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2020 als van de activa en passiva per 31 december 2020 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Er is een aantal correcties en herrubriceringen doorgevoerd. Er resteren geen ongecorrigeerde controleverschillen. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 500.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN
N.V.T.		
Totaal		
Materialiteit (1% voor fouten, 3% voor onzekerheden)	13.667	41.000
Performance materialiteit (80% van de materialiteit)	10.933	N.V.T.
Door PS vastgestelde rapporteringstolerantie	500	N.V.T.

2.3 Rechtmatigheid van de jaarrekening

De baten en lasten als ook de balansmutaties in de jaarrekening 2020 zijn in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving tot stand gekomen

Geconstateerde aanbestedings-onrechtmatigheid € 2,7 miljoen

Naast de gecorrigeerde en ongecorrigeerde controleverschillen in het kader van de getrouwheid van de jaarrekening zijn de volgende controleverschillen ten aanzien van het aspect rechtmatigheid geconstateerd. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 500.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen zowel individueel als gezamenlijk niet materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben derhalve een goedkeurende verklaring verstrekt met betrekking tot de rechtmatigheid.

POST/OMSCHRIJVING VAN DE TOELICHTING (x € 1.000)	FOUTEN	ONZEKERHEDEN
Rechtmatigheid		
Aanbestedingsrechtmatigheid	2.704	
Totaal		
Materialiteit (1% voor fouten, 3% voor onzekerheden)	13.667	41.000
Performance materialiteit (80% van de materialiteit)	10.933	N.V.T.
Door PS vastgestelde rapporteringstolerantie	500	N.V.T.

Aanbestedingen

In het kader van de rechtmatigheidscontrole hebben wij de juiste toepassing van de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van de zogenaamde inkoopanalyse. De controle is risicogericht, waarbij in ieder geval doorlopende fouten uit vorig jaar en crediteuren boven de Europese drempelwaarde zijn gecontroleerd. Aanvullend hebben wij nog een deelwaarneming uitgevoerd op de restmassa. Naar aanleiding van onze controle hebben wij geconstateerd dat in een aantal gevallen de Europese aanbestedingsregels niet zijn nageleefd. Dit resulteert in een financiële onrechtmatigheid van € 2,7 miljoen (2019: € 3,1 miljoen), welke met name wordt veroorzaakt door inhuur personeel en door softwarecontracten.

De geconstateerde onrechtmatigheden zijn in drie categorieën te classificeren:

- ▶ Doorlopende fouten die reeds voorgaand jaar zijn geconstateerd van € 1,3 miljoen (2019: € 1,6 miljoen);
- ▶ Geconstateerde fouten waarvan de financiële beheershandeling dateert uit eerdere jaren van € 0,7 miljoen (2019: € 1 miljoen);
- ▶ Onrechtmatigheden als gevolg van financiële beheershandelingen in 2020 ad € 0,7 miljoen (2019: € 0,6 miljoen).

Een deel van de geconstateerde fouten betreft contracten die doorlopen in 2021. Omdat de provincie vast zit aan deze contracten, verplichtingen, leiden deze doorlopende verplichtingen ook tot onrechtmatigheden in 2020.

Volledigheidshalve merken wij op dat niet in alle gevallen (€ 0,35 miljoen, 2019: € 0,47 miljoen) het eigen inkoopbeleid is nageleefd ten aanzien van enkelvoudig/meervoudig aanbesteden. Ondanks dat dit bedrag onder de rapporteringstolerantie ligt en het eigen inkoopbeleid niet onder het normenkader valt, brengen wij u op basis van de Kadernota rechtmatigheid verslag uit over deze bevinding die kwalitatief van aard is.

3. Resultaat & financiële positie

3.1 Resultaat 2020

3.2 Dashboard financiële positie

3.3 Ontwikkeling van de financiële positie van de provincie

3.4 Ons beeld van uw financiële positie

3.1 Resultaat 2020

Resultaat 2020 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 21,1 miljoen

Het resultaat van provincie Noord-Brabant over het jaar 2020 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 21,1 miljoen voordelig. In het onderstaand overzicht is het resultaat in het kort weergegeven:

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN (x 1 miljoen)	2020	BEGROTING NA WIJZIGINGEN	VERSCHIL	IN %
Saldo van baten en lasten	138,9 V	64,3 V	74,6 V	116,0%
Onttrekkingen reserves	513,9 V	548,0 V	34,1 N	6,2%
Dotatie aan reserves	631,7 N	612,3 N	19,5 N	3,2%
Resultaat	21,1 V	0	21,1 V	

Belangrijkste afwijkingen in het resultaat 2020

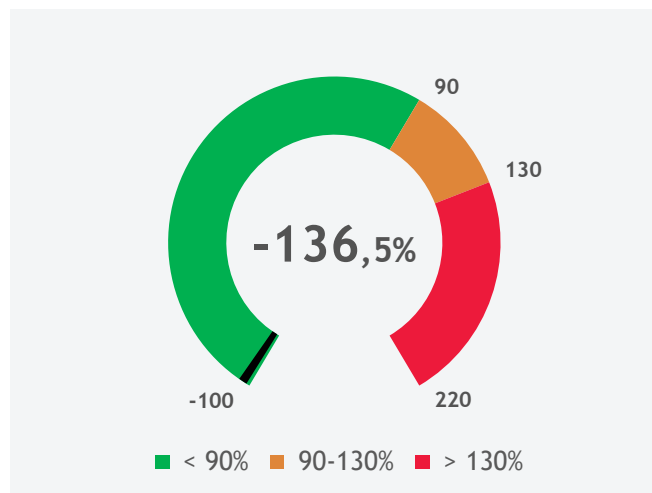
Het saldo van baten en lasten wijkt circa € 74,6 miljoen af van de begroting na wijzigingen. In totaal is sprake van een afwijking van de begroting groter dan € 5 miljoen op 5 van de 10 programma's alsmede op het algemeen financieel beleid. Deze afwijkingen verklaren € 61,8 miljoen van de totale afwijking ten opzichte van de begroting en zien toe op:

- ▶ Programma 2 Ruimte en wonen ad € 6,9 miljoen voordelig als gevolg van lagere lasten GOL. De behandeling in de Raad van State is uitgesteld naar 2021. Door de ontstane vertraging zijn minder lasten gemaakt in 2020.
- ▶ Programma 3 Water en bodem ad € 13,8 miljoen voordelig als gevolg van lagere lasten. De onderschrijding is zichtbaar op drie beleidsterreinen en wordt enerzijds veroorzaakt doordat subsidieaanvragen later zijn ontvangen en pas in 2021 zijn beschikbaar en zijn uitbetaald en anderzijds doordat projecten, zoals de sanering van Chemiepak, al dan niet als gevolg van corona vertraging hebben opgelopen.
- ▶ Programma 4 Natuur en milieu ad € 6,7 miljoen voordelig als gevolg van lagere baten en lasten. Het voordeel op dit programma kent diverse oorzaken, waaronder herstelmaatregelen Natura2000 die nog niet volledig zijn beschikbaar of gefactureerd.
- ▶ Programma 5 Economie, kennis en talentontwikkeling ad € 7,4 miljoen voordelig als gevolg van hogere baten en ziet met name toe op een hogere subsidie-ontvangst dan vooraf was begroot.
- ▶ Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling ad € 22,4 miljoen nadelig en wordt veroorzaakt door de regiobijdrage inzake reconstructie N65 ad € 27,2 miljoen. Deze bijdrage is een vergoeding aan de provincie van de reconstructie van de N65 bij Vught en mag niet volledig als opbrengst worden verantwoord in 2020. De verwerking van deze bijdrage ligt in lijn met de 'lastneming subsidies' en wordt naar rato van de voortgang van het project verantwoord.
- ▶ Algemeen financieel beleid ad € 49,4 miljoen voordelig en ziet met name toe op voordelen binnen het Ontwikkelbedrijf, waaronder de vrijval van de voorziening Pivot Park en de exploitatie van Logistiek Park Moerdijk.

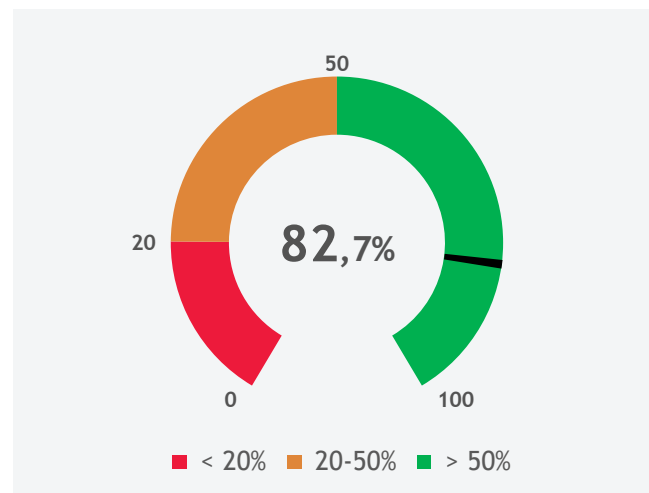
Het resultaat 2020 wijkt ongeveer 2,7% af van de totale begrote lasten (na wijziging). Op basis van onze ervaringsnorm bij decentrale overheden is een afwijking van 2-3% inherent aan een complex begrotingsproces.

3.2 Dashboard financiële positie per 31 december 2020

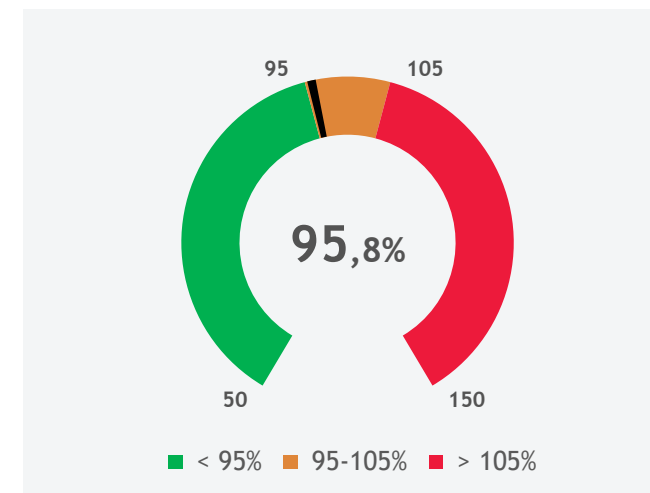
NETTO SCHULDQUOTE (minst risicovol)

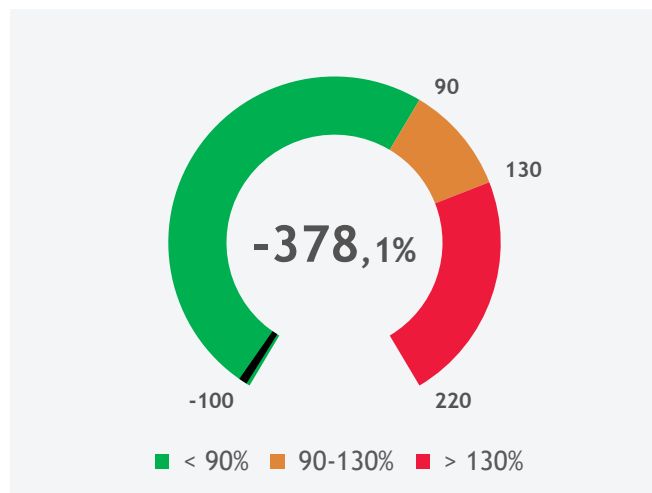
SOLVABILITEIT (minst risicovol)

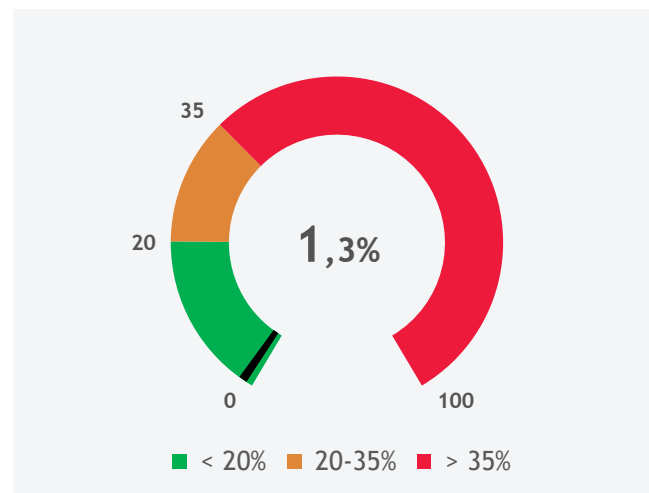
BELASTINGCAPACITEIT (neutraal)

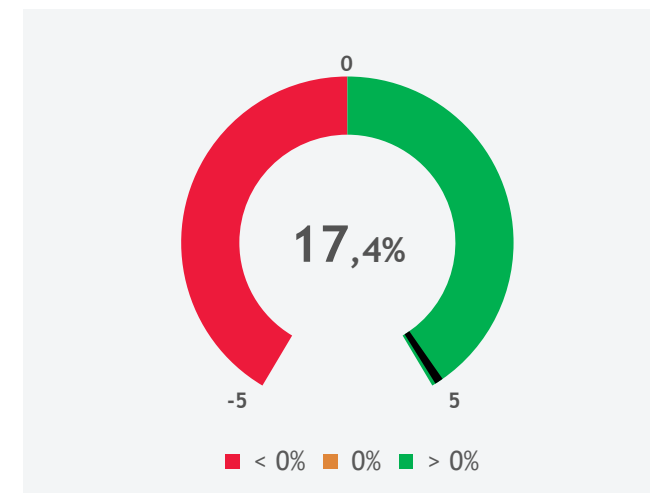
(GECORRIGEERDE) SCHULDQUOTE (minst risicovol)

GRONDEXPLOITATIE (minst risicovol)

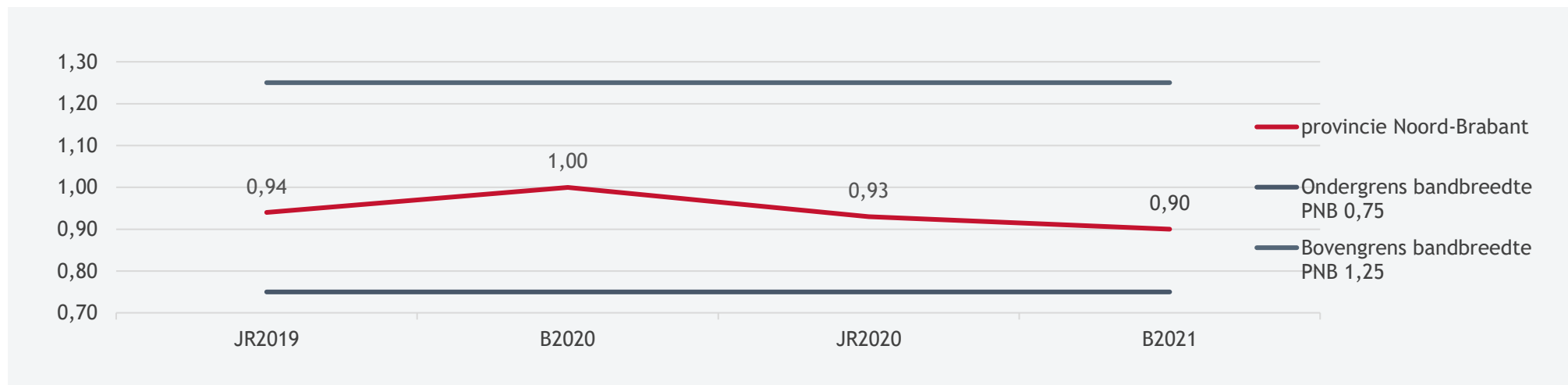

STRUCTURELE EXPLOITATIERUIMTE (minst risicovol)

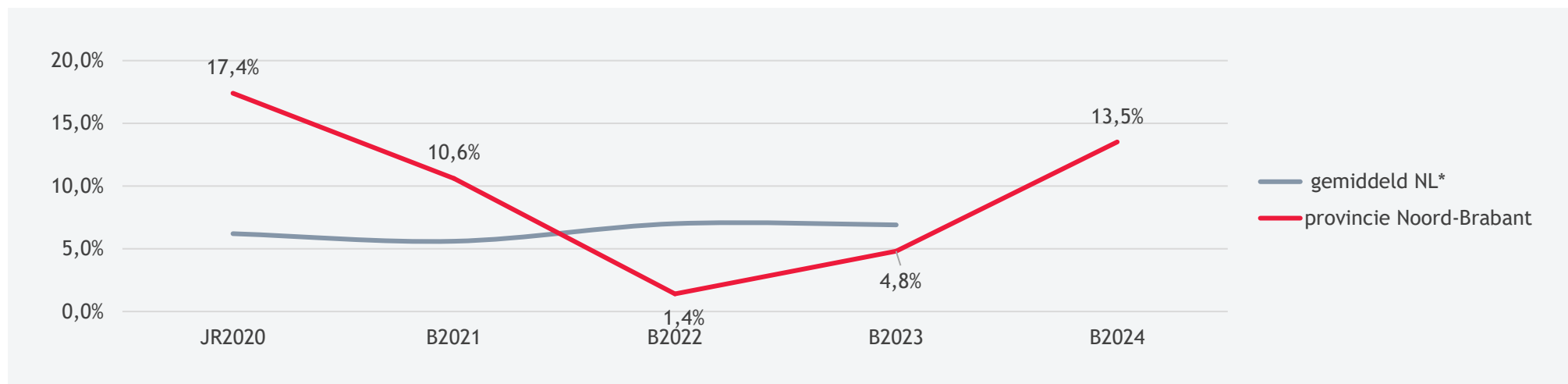

3.3 Ontwikkeling van de financiële positie van de provincie

RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

STRUCTURELE EXPLOITATIERUIMTE

* De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde over 2020 voor provincies (BZK 2018-2023). Data gebaseerd op www.findo.nl. N.B.: kengetal 2024 nog niet bekend.

Kengetallen moeten in relatie tot elkaar worden gezien

Signaleringswaarden als referentiewaarden

Uw weerstandsvermogen is voldoende

Financiële kengetallen minst risicovol

Structurele exploitatieruimte heeft een dip in 2022

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden gezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de provincie Noord-Brabant. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Signaleringswaarden volgens de landelijk afgesproken categorieën

Vanuit hun taak als financieel toezichthouder heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een toezichtkader opgesteld. De waarden van de kengetallen zijn ingedeeld in drie categorieën die aansluiten bij de landelijk afgesproken signaleringswaarden. Categorie A is het minst risicovol, categorie C het meest. Wij hebben deze signaleringswaarden als referentie gebruikt bij ons beeld van uw financiële positie.

Weerstandsvermogen provincie Noord-Brabant is ruim voldoende

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 195,4 miljoen. De onbenutte belastingcapaciteit is buiten beschouwing gelaten. In geval van calamiteiten is het mogelijk om een deel van deze reserves een andere aanwending te geven. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's benoemd. De provincie Noord-Brabant heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 210,4 miljoen. Het weerstandsvermogen van de provincie Noord-Brabant is blijft binnen de door PS vastgestelde bandbreedte van 0,75 - 1,25 en is voldoende te noemen.

Voorgaand jaar hebben wij u geadviseerd de nota reserves 2016 - 2019 te actualiseren en hebben wij begrepen dat de actualisatie gepland stond voor het najaar van 2020. Wij hebben geconstateerd dat actualisatie van deze nota in 2020 nog niet heeft plaatsgevonden en gelijktijdig met de behandeling van de begroting 2021 gepland staat.

De vijf financiële kengetallen

De financiële kengetallen van de provincie zijn te classificeren als minst risicovol (categorie A), behoudens de belastingcapaciteit. Deze ratio bevindt zich nipt in categorie B en is daarmee als neutraal te classificeren.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is door de structurele baten en structurele lasten te vergelijken met de totale baten. In de begroting 2021-2024 is tevens de verwachte structurele exploitatieruimte opgenomen. Uit de jaarrekening 2020 en de begroting 2021-2024 blijkt dat de exploitatieruimte een dip van 1,4% kent in 2022, waar deze in de jaarrekening 2020 nog 17,4% bedraagt. In de jaren 2023 en 2024 wordt echter verwacht dat de structurele exploitatieruimte weer herstelt. De voornaamste oorzaken van de dip hebben betrekking op de structurele uitgaven N65 (impact € 30,5 miljoen) waarbij de inkomsten via de Rijksbijdragen een jaar later worden ontvangen alsmede de exploitatieraming ontwikkelbedrijf op basis van de actualisatie in het meerjarenperspectief (impact € 16,4 miljoen).

4. Belangrijkste bevindingen

- 4.1 Interne beheersing en rechtmatigheidsverantwoording
- 4.2 Kapitaalverstrekkingen
- 4.3 Ontwikkeling grondexploitaties
- 4.4 BBV, WNT en SiSa
- 4.5 Begrotingsrechtmatigheid

Interne beheersing en onze aanpak voor 2021

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een interim-controle uitgevoerd. De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze boardletter d.d. 13 november 2020.

Samenvattend is ons beeld dat de interne beheersing als geheel in de basis toereikend is om materiële onjuistheden en/of onrechtmatigheden in het kader van de jaarrekeningcontrole te ontdekken en te corrigeren. Dit betekent dat uw provincie in control is, maar wij hebben wel aanbevelingen gerapporteerd. Voor een toelichting op deze bevindingen verwijzen wij naar onze boardletter d.d. 13 november 2020. In onze boardletter naar aanleiding van de interim-controle 2021 rapporteren wij u over de opvolging van deze bevindingen.

Fraude

De komende jaren zal er vanuit de accountantscontrole nog nadrukkelijker aandacht worden gegeven aan fraudepreventie. Onze beroepsorganisatie de NBA heeft hiertoe een notitie “Best practice maatregelen frauderisicobeheersing voor bestuurders en toezichthouders” onderhanden. In deze notitie komt nadrukkelijk de rol van bestuurders en toezichthoudende organen zoals PS bij het voorkomen en detecteren van fraude aan de orde. Door de nadruk te leggen op het voorkomen van fraude kunnen de gelegenheden tot fraude afnemen. Dit vraagt om actief toezicht op risico's en beheersmaatregelen ter voorkoming van fraude. Ook de accountant heeft hierin een belangrijke rol. Landelijk vinden er diverse pilots plaats waar in de controleverklaring 2020 van de accountant uitgebreider wordt gerapporteerd over het thema fraude. De best practice van de NBA is erop gericht het fraudebewustzijn en de frauderisicobeheersing te vergroten.

Uw provincie kent per proces een risicoanalyse die als basis dient voor het intern controleplan en de uit te voeren interne controles. Tevens is sprake van een provinciebrede risicoanalyses waarin fraude een onderwerp is. Een centrale (fraude)risicoanalyse is echter niet aanwezig. Wel is in september 2019 het Beleidskader Kansen- en risicomanagement door GS vastgesteld. Hierin is beschreven waar de primaire verantwoordelijkheid voor risicomanagement ligt en in de begroting en jaarrekening zijn de risico's per programma beschreven. Monitoring en de te nemen maatregelen vinden binnen de programma's plaats en worden besproken tussen de programmamanager en portfoliodirecteur. Tevens beschikt de provincie Noord-Brabant als ingestelde beheersmaatregelen over diverse Gedragscodes voor GS, PS en de ambtelijke organisatie, een fraudeprotocol, is in de CAO Provincies een Regeling melden van vermoedens van een misstand opgenomen en wordt jaarlijks een jaarverslag integriteit gepubliceerd.

Graag gaan wij met u een open dialoog aan over de actieve rol van PS/commissie sturen & verantwoorden ten aanzien van frauderisicobeheersing. Bijvoorbeeld door jaarlijks één of meerdere onderkende frauderisico's (en indien van toepassing de interne beheersingsmaatregelen die zijn genomen om deze frauderisico's te mitigeren) nader te laten onderzoeken door de interne audit afdeling, een accountant of een gespecialiseerde (fraude)onderzoekers.

Update Invoering rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van 2021

In onze eerdere rapportages zijn wij uitgebreid ingegaan op de ontwikkeling van de rechtmatigheidscontrole door de externe accountant naar de rechtmatigheidsverantwoording door het college. De commissie BBV heeft in december 2020 de concept notitie rechtmatigheidsverantwoording met de nadere spelregels voor de rechtmatigheidsverantwoording ter consultatie openbaar gemaakt. Wij hebben vernomen dat op deze consultatie veel reacties zijn binnengekomen die door de commissie BBV worden verwerkt. Gelijktijdig vindt de wetsbehandeling in de Tweede Kamer plaats. Daarna volgen nog de nodige aanpassingen van het BBV en andere wetgeving. Desalniettemin is de verwachting dat de rechtmatigheidsverantwoording per boekjaar 2021 wordt ingevoerd.

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording heeft gevolgen voor de (interne) beheersing van de organisatie en ook de rol van de accountant verandert hierdoor. Wij verwachten dat dit voor de meeste provincies een uitdaging is, maar naar onze mening is de eerste stap, vanwege de sterke interne controles, voor provincie Noord-Brabant geen grote stap. Wanneer de rechtmatigheidsverantwoording met terugwerkende kracht wordt ingevoerd, wordt de provincie Noord-Brabant met ingang van verslagjaar 2021 immers zelf verantwoordelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording en moet het college een (onderbouwde) mededeling doen omtrent de naleving van de rechtmatigheid. De wetswijziging is niet alleen een technische verandering maar ook een cultuurverandering die effect heeft op de bedrijfsvoering van de organisatie.

Stand van zaken binnen uw provincie

Provincie Noord-Brabant heeft inmiddels diverse stappen genomen ter voorbereiding op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording. Er is door de ambtelijke organisatie een plan van aanpak opgesteld voor de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording, er wordt een doelgroepencommunicatieplan opgesteld en er vindt periodiek overleg plaats met collega's van andere provincies waarin ideeën worden uitgewisseld. Tevens is ten behoeve van het invoeren van de rechtmatigheidsverantwoording door de commissie sturen & verantwoorden een werkgroep rechtmatigheid ingesteld.

Binnen de provincie Noord-Brabant zijn de directie, GS, commissie Sturen & Verantwoorden en de programmamanagers geïnformeerd over de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording en zijn de gedeputeerde financiën en de directie op de hoogte gebracht over de laatste stand van zaken. Tevens worden aan de diverse teams en de programmabeheerders presentaties gegeven om hen te informeren over de rechtmatigheidsverantwoording. Voor Team CC&A heeft de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording impact op de werkzaamheden. Het IC-plan wordt, gericht op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording, geactualiseerd en het aangepaste auditstatuut is in concept gereed.

Financiële vaste activa

Eén van de grootste posten in de jaarrekening van de provincie Noord-Brabant betreft de financiële vaste activa. Hieronder zijn zowel de verstrekte leningen als de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen verantwoord.

Verstrekte leningen

De provincie Noord-Brabant heeft voor € 2 miljard aan leningen verstrekt. In 2020 is voor € 292 miljoen aan leningen verstrekt, waarvan circa € 160 miljoen aan Enexis. Wij hebben ten tijde van onze controle werkzaamheden verricht met betrekking tot de juiste waardering van de leningen, waarbij we specifieke werkzaamheden hebben verricht voor de leningen in het kader van de publieke taak. Deze leningen bedragen circa € 694,2 miljoen van de totaal verstrekte leningen, maar hebben vanwege de aard van de lening een hoger risico op oninbaarheid. Mede als gevolg van corona kunnen vooruitzichten zijn afgenomen wat gevolgen kan hebben voor de volwaardigheid van de leningen.

De organisatie heeft een overzicht met de te monitoren leningen. Hierin zijn alle leningen opgenomen en is per lening onder andere het bedrag, de status en de genomen acties en gemaakte afspraken inzichtelijk gemaakt. Dit overzicht wordt periodiek bijgewerkt. Wij hebben op basis van dit overzicht en de aanwezige onderbouwingen de waardering van de leningen gecontroleerd. Wij hebben vastgesteld dat de waardering van de leningen in de jaarrekening passend is.

Kapitaalverstrekkingen

De kapitaalverstrekkingen bedragen ultimo 2020 € 69,2 miljoen (2019: € 62,9 miljoen). De toename wordt veroorzaakt door de vrijval van de voorziening op de deelneming Pivot Park. Op Pivot Park zijn farmaceutische bedrijven gevestigd en, mede als gevolg van de coronacrisis, zijn farmaceutische bedrijven 'booming'. Het aantal huurders is in 2020 toegenomen, wat ook invloed heeft op de waardering van het vastgoed, en er zijn plannen voor de aanbouw van een single tennant en multitenant gebouw waar tevens concrete interesse voor is of zelfs al huurovereenkomsten zijn ondertekend. De prognose tot en met 2026 toont hierdoor een forse stijging van de omzet en het resultaat.

Het BBV vereist specifieke onderbouwing die ten grondslag ligt aan een duurzame waardevermindering in de jaarrekening, maar vereist eveneens specifieke onderbouwing wanneer geen sprake meer is van een duurzame waardevermindering. Wij hebben de onderbouwingen en verwachtingen beoordeeld en concluderen dat de waardering van de kapitaalverstrekking passend is.

De meest omvangrijke deelneming betreft BOM Holding. De jaarrekeningcontrole van de BOM is momenteel nog niet afgerond en naar verwachting is de controle op zijn vroegst eind mei 2021 afgerond. De BOM Holding ervaart gevolgen van de coronacrisis. Enerzijds leidt dit tot afwaardering van participaties en anderzijds heeft de BOM, namens het Ministerie, overbruggingskredieten aan ondernemers verstrekt. Doordat het eigen vermogen van de BOM hoger is dan de waardering bij de provincie en de stille reserves (verschil tussen marktwaarde en de waardering van de participaties in de jaarrekening van de BOM tegen kostprijs), is er geen indicatie van een duurzame waardevermindering en daarmee geen noodzaak tot het verantwoorden van een voorziening op deze kapitaalverstrekking.

Waardering verstrekte leningen aanvaardbaar

Voorziening op Pivot Park vrijgevallen door positieve vooruitzichten

BOM ervaart gevolgen van de coronacrisis

Uitspraak Raad van State inzake stikstof heeft onzekerheid weggenomen

Nog geen uitspraak GOL

Aankoop CSM-terrein in 2021 geen impact op de jaarrekening 2020

Ontwikkelingen grondexploitaties

In ons accountantsverslag 2019 d.d. 28 mei 2020 hebben wij gerapporteerd over de status van de grondexploitaties, met project Logistiek Park Moerdijk (LPM) en Caldic in het bijzonder. In september 2020 is de uitspraak van de Raad van State geweest inzake de stikstofproblematiek bij LPM. Deze uitspraak heeft ertoe geleid dat het project doorgang heeft kunnen vinden en de onzekerheid over de verdere voortgang weg is. In 2020 heeft voor € 63,4 miljoen aan verkopen, met name levering van gronden, en voor € 36,3 miljoen aan investeringen plaatsgevonden. In 2020 zijn diverse stikstofrechten van boerderijen aangekocht en ultimo 2020 resteert nog de aankoop van drie vergunningen. Voor LPM is een risicoreservering opgenomen van € 4,6 miljoen.

Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat

Samen met onder andere de gemeenten Waalwijk, Heusden en 's-Hertogenbosch ontwikkelt de provincie Noord-Brabant de regio rondom de A59 tussen Waalwijk en 's-Hertogenbosch. Aanvankelijk zou de Raad van State medio januari 2021 uitspraak doen. Medio april 2021 is er nog geen uitspraak van de Raad van State. Door het uitstel van de behandeling is er vertraging ontstaan in dit project. Deze vertraging leidt tevens tot extra kosten voor het project. Hierover is PS middels een Statenmededeling en in het jaarverslag geïnformeerd. De boekwaarde is, als gevolg van de aankoop van een melkveebedrijf in 2020, toegenomen tot € 7,8 miljoen ultimo 2020.

Overige grondexploitaties

De overige actieve grondexploitaties (Ruimte voor Ruimte en cultuurhistorisch erfgoed) zijn beperkt van omvang. In 2021 is door de provincie Noord-Brabant, samen met de gemeente Breda, het CSM-terrein in Breda gekocht. PS heeft hierover in haar vergadering van 22 januari 2021 besloten. Na de aankoop wordt een samenwerkingsvorm opgezet om deze locatie te herontwikkelen. De aankoop in 2021 heeft, conform het statenvoorstel, geleid tot een dotatie aan de risicoreservering van € 8,8 miljoen. Doordat de besluitvorming en aankoop in 2021 hebben plaatsgevonden, heeft dit geen impact op de jaarrekening 2020.

BBV wordt nageleefd

Kwaliteit en leesbaarheid jaarstukken te verbeteren

WNT-verantwoording voldoet aan de vereisten

Geen bevindingen SiSa-bijlage

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat provincie Noord-Brabant de wettelijke verslaggevingsregels (BBV) heeft nageleefd.

Kwaliteit en leesbaarheid jaarstukken

In ons accountantsverslag 2019 d.d. 28 mei 2020 hebben wij u geïnformeerd over de kwaliteit en leesbaarheid van de jaarstukken in combinatie met de informatiewaarde van de bijlagebundel, omdat de cijfermatige aansluiting tussen de paragrafen, de balans met toelichting en de bijlagebundel op onderdelen lastig is te maken. Een voorbeeld betreft het verloopoverzicht materiële vaste activa. Wij hebben geconstateerd dat het overzicht vermogen en risico's is gewijzigd ten opzichte van vorig jaar en middels een asterisk is inzichtelijk gemaakt welke leningen zijn verstrekt in het kader van de publieke taak. Verdere aanpassingen in de overzichten/uitsplitsing van de leningen staat voor de jaarrekening 2021 gepland. De bijlagen zijn voor het merendeel vanuit het BBV voorgeschreven overzichten en wensen van PS kunnen in de commissie sturen & verantwoord worden besproken. Tevens is ons medegedeeld dat als eerste punt in de nieuwe begroting bij het overzicht van de reserves de rubricering naar verschillende functies wordt opgenomen.

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor provincies geldt dat de secretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2020 niet meer bedragen dan € 201.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling.

Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2020 van de provincie Noord-Brabant niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2020 van de provincie Noord-Brabant voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachting accountantscontrole SiSa 2020. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Zie tevens Bijlage B.

Controle begrotingsrechtmatigheid

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2020, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikelen 189, 190 en 191 van de provinciewet en moeten door PS nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de provinciewet. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Belangrijk hierbij is dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma.

PS autoriseert de begroting en stelt de kaders voor het college vast. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid binnen de gestelde begroting. Begrotingsafwijkingen dienen tijdig gesignaleerd en gerapporteerd te worden aan PS. Bij begrotingsoverschrijdingen die niet gedurende het jaar zijn voorgelegd aan PS is formeel sprake van een onrechtmatigheid. Echter hoeven deze overschrijdingen niet altijd te worden meegewogen in het accountantsoordeel bijvoorbeeld indien de overschrijdingen geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerd opbrengsten of overschrijdingen bij open-einde regelingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten zijn de begrotingsoverschrijdingen nader weergegeven en geanalyseerd. Een overzicht van de lastenoverschrijdingen per programma is op de volgende pagina weergegeven.

Lastenoverschrijdingen in het kader van begrotingsrechtmatigheid

In totaal heeft uw provincie circa € 774,7 miljoen aan lasten begroot na wijziging, tegenover circa € 731,9 miljoen aan werkelijke lasten in 2020. Dit is in totaal een onderschrijding van € 42,8 miljoen (5,5%). Aan baten had uw provincie een bedrag van € 838,9 miljoen begroot na wijziging, tegenover € 870,8 miljoen aan werkelijke baten in 2020. In totaal gaat het om een hogere realisatie van baten van € 31,9 miljoen (3,8%). Naast het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten kent een provincie ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. In 2020 is er per saldo circa € 117,8 miljoen aan de reserves toegevoegd zodat het gerealiseerde resultaat € 21,1 miljoen positief bedraagt.

4.5 Begrotingsrechtmatigheid (2/2)

Lastenoverschrijding
op programmaniveau
niet onrechtmatig

Zoals blijkt uit de jaarrekening is op programma 08 Basisinfrastructuur mobiliteit een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren. De overschrijding is in te delen in de onderstaande categorieën zoals opgenomen in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV.

LASTENOVERSCHRIJDING PROGRAMMA	BEGROTINGSAFWIJKING	ONRECHTMATIG	
		TELT NIET MEE IN OORDEEL	TELT WEL MEE IN OORDEEL
08 Programma Basisinfrastructuur mobiliteit (totaal € 14.416.000)	De overschrijding op dit programma is een gevolg van corona en heeft betrekking op het doorbetalen van de beschikbaarheidsvergoeding voor de vervoerders om de vitale functie van het OV in stand te houden. Tegenover deze hogere uitgaven staan tevens hogere inkomsten; de uitgaven zijn gecompenseerd middels een rijksbijdrage. De overschrijding telt daarmee niet mee in ons oordeel.	✓	

Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van de begrotingsafwijkingen naar de analyse begrotingsafwijkingen, zoals opgenomen in de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2020 (hoofdstuk 3.1).

Bijlagen

- A [Onze controle](#)
- B [Bevindingen SiSa-bijlagen](#)

A. Onze controle

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de provincie Noord-Brabant, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV. Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging d.d. 13 oktober 2020 met kenmerk 'StH/NvE/DMe/MvdB/1009912/2005505'.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door PS vastgestelde toleranties gehanteerd. PS heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 13,6 miljoen. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 500.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn. Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controle cliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij bevestigen dat we geen giften hebben gegeven aan dan wel aangenomen van de organisatie of haar personeel. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

Opdracht en controleaanpak

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 13 oktober 2020. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Onze controleaanpak is gebaseerd op een systeemgerichte en risicogerichte benadering, waarbij gesteund wordt op de opzet, het bestaan en de werking van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingsystemen. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. Daarnaast worden bedrijfsrisico's beoordeeld die voortvloeien uit de strategie en operaties van provincie Noord-Brabant. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

De risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijk materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad. Deze risico's hebben wij in onze boardletter d.d. 13 november 2020 uiteen gezet.

Strekking van de controleverklaring

Aangezien de jaarrekening 2020 van provincie Noord-Brabant aan de daaraan te stellen eisen voldoet, hebben wij een goedkeurende controleverklaring, gedateerd op 21 mei 2021, afgegeven bij deze jaarrekening. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle van de jaarrekening 2020 zijn afdoende behandeld en onze controle is afgerond.

Continuïteit

De waarderingen in de jaarrekening van provincie Noord-Brabant zijn gebaseerd op de veronderstelling dat provincie Noord-Brabant als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het college van Gedeputeerde Staten ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting. Wij vinden deze inschatting aanvaardbaar.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen

De grondslagen van de jaarrekening 2020 zijn aanvaardbaar

De jaarstukken 2020 van uw provincie bestaan uit:

- ▶ het jaarverslag 2020 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- ▶ de jaarrekening 2020 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief SiSa-bijlage en taakvelden).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de provinciewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting). De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw provincie zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2020. In 2020 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw provincie. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw provincie en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Fraude en non-compliance

Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole, houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie. Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en de mogelijke fraudesituaties besproken met financiële beleidsmedewerkers, uw concerncontroller. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen aanwijzingen voor materiële fraude opgeleverd.

Bij de beoordeling van het risico omtrent corruptie hebben wij gekeken naar klant specifieke omstandigheden zoals de geografische plaats van de activiteiten, hebben we gekeken naar de sectoren waar corruptie meer dan gemiddeld voorkomt en hebben we beoordeeld in hoeverre buitenlandse wetgeving als de UK Bribery Act en de US Foreign Corrupt Practices Act van invloed kunnen zijn.

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze boardletter 2020. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar onze boardletter d.d. 13 november 2020.

B. Bevindingen SiSa-bijlagen

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De provincie Noord-Brabant heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst. In onderstaande tabel zijn de te rapporteren bevindingen opgenomen:

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2020 in het kader van SiSa worden verantwoord. Per regeling is aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Strekking controleverklaring getrouwheid (jaarrekening)	GOEDKEUREND
Strekking controleverklaring rechtmatigheid (jaarrekening)	GOEDKEUREND

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
C13	Regeling Spuk ontzorgingsprogramma			
C26	Culturele voorzieningen provincies			
C41	Specifieke uitkering Regeling flexibele inzet woningbouw			
E1	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-bedrijven 2020			
E10	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes			
E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen			
E15	Regeling Specifieke uitkering Regionale Aanpak Laadinfrastructuur 2020 - 2023			
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021			
E24	Project N65 Vught-Haaren			
E27	Brede doeluitkering verkeer en vervoer			
E32	Incidentele specifieke uitkering Smartwayz			
E35	Incidentele specifieke uitkering motie Hoogland			
E38	Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur			
E40	Truckparking lead partnership			
F12	Enmalige specifieke uitkering voor de uitvoering van regionale MIT-regeling 2018-2023			
L1	Jong Leren Eten-uitkeringen			
L7	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland			

bdo.nl